

Články

SOCIÁLNÍ PORTRÉT STUDENTŮ DOKTORSKÝCH STUDIJNÍCH PROGRAMŮ V ČR - PILOTNÍ SONDA

Jana Šturzová

1. Úvod

Pilotní výzkum týkající se studijních a sociálních kontextů doktorského studia v České republice byl součástí projektu výzkumu a vývoje Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy LS 0312 „Sociální portrét vysokoškolských studentů v ČR - V. rozšířený o problematiku rovného přístupu žen k vysokoškolskému studiu a jejich pozdějšího uplatnění ve výzkumné práci a v akademických funkcích na vysokých školách“, který řešilo Centrum pro studium vysokého školství v rámci programu „Výzkum pro státní správu“. Projekt navázal na sociologická šetření z předchozích let v oblasti bakalářského a magisterského studia a rozšířil je o pilotní sondu v oblasti doktorského studia.

Projekt byl navíc rozšířený o problematiku rovného přístupu žen k vysokoškolskému studiu. V tomto smyslu sleduje problematiku rovného přístupu žen ke vzdělání a k výzkumné činnosti také pilotní výzkum zaměřený na sociální portrét doktorandů.

2. Cíle a metodika výzkumu

Pro splnění stanovených záměrů byly získány od *doktorandů* cíleně orientované informace zahrnující jejich:

- sociálně-ekonomickou situaci včetně sociálního rodinného zázemí,
- ekonomické podmínky studia - ubytování, stravování, výdaje na učebnice, skripta, dopravu a další finanční náklady při studiu,
- názory na motivaci ke studiu, na kvalitu výuky, hodnocení přednášek, na výkon vysokoškolských

pedagogů, připravenost pro budoucí povolání včetně posouzení administrativního informačního servisu a další otázky.

Pro splnění cílů stanovených v oblasti rovného přístupu žen ke vzdělání a k jejich účasti ve výzkumu a vývoji se potřebné informace zaměřily na:

- zjištění počtu přijatých žen na vysokých školách celkem a v doktorských studijních programech zvláště,
- jejich motivaci ke studiu a studijní zaměření, jejich působení ve vědě a vývoji, na jejich názory na budoucí uplatnění,
- ekonomickou, sociální a studijní situaci žen v průběhu studia, včetně mobility,
- překážky ve studiu a v aktivní vědecké práci u žen, případně jejich nezáměr o kariéru.

Výzkum byl realizován převážně formou dotazníkového šetření, které se uskutečnilo na vybraných fakultách veřejných i soukromých českých vysokých škol. Specifikace výběru a konstrukce dotazníku proběhla závěrem roku 2003 a v průběhu roku 2004.

Základ dotazníku byl konstruován podle dotazníku určeného pro vysokoškolské studenty bakalářského a magisterského studia a speciálně formulován na sledování problematiky doktorského studia na vysokých školách.

Projekt týkající se sociologického šetření doktorského studia byl pilotním projektem, který tedy nutně nemusí splňovat podmínky reprezentativnosti, jako je tomu u veřejných vysokých škol. Zahrnoval menší

počet dotázaných a usiloval o optimalizaci užitých proměnných zaměřených na stav a vývojové trendy v těchto oblastech. Sociologický výzkum se uskutečnil od konce roku 2003 do konce roku 2005. Samotný sběr dat se realizoval v časovém období únor–květen 2005. Specifikace výběru, příprava a konstrukce dotazníků, mapování terénu proběhly postupně ve spolupráci s Radou vysokých škol především v roce 2004. Studenti doktorského studia byli do zkoumaného vzorku zařazeni se záměrem zviditelnit pozitiva i negativa této formy vědecké přípravy.

Celkem byli dotázáni studenti 10 fakult veřejných vysokých škol.

Skupiny fakult podle oborového zaměření (v %)

Oborové zaměření VVŠ	
Technické vědy a nauky	35,9
Ekonomie, ekonomika a administrativa	14,2
Společenské vědy, nauky a služby	26,3
Zdravotnictví, lékařství a farmaceutické vědy	1,9
Přírodní vědy a nauky	1,9
Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky	19,8
Celkem	100,0

Vysoká škola	Podíl dotázaných studentů (%)
Univerzita Karlova v Praze (2. lékařská fakulta)	1,9
Univerzita Karlova v Praze (Filozofická fakulta)	9,4
Univerzita Karlova v Praze (Fakulta sociálních věd)	7,5
Univerzita Karlova v Praze (Matematicko-fyzikální fakulta)	1,9
České vysoké učení technické v Praze (Elektrotechnická fakulta)	1,9
České vysoké učení technické v Praze (Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská)	19,8
Masarykova univerzita v Brně (Fakulta sociálních studií)	9,4
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně (Agronomická fakulta)	19,8
Vysoká škola báňská-TU Ostrava (Ekonomická fakulta)	14,2
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (Fakulta technologická)	14,2
Celkem	100,0

Získané výsledky byly zpracovány v Centru pro studium vysokého školství pomocí programu SPSS (Software package statistical solution).

3. Základní charakteristiky zkoumaného souboru

Osloveni byli (jak již zmíněno) studenti z 10 fakult veřejných vysokých škol České republiky (VVŠ). Pro zpracování byly fakulty rozděleny do skupin podle tzv. Klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV), jak jsou uváděny ve Statistické ročence ČR z roku 2004.

Zastoupení lokalit zkoumaných fakult (v %)

Veřejné vysoké školy	
Praha	51,8
Brno	19,8
Ostrava	14,2
Zlín	14,2
Celkem	100,0

Pohlaví

Zastoupení mužů a žen v souboru

V souboru je mírná převaha mužů (57,5 % z celkového počtu) nad ženami (42,5 %). Současné zastoupení

Č L Á N K Y

mužů a žen v celku populace studentů doktorského studia (zatím jsou akreditované studijní programy pouze u VVŠ) je asi 37,9 % žen a 62,1 % mužů (zdroj: databáze ÚIV podle stavu k 31. 10. 2004). Mírná převaha mužů v souboru tedy i odpovídá současnému zastoupení mužů a žen v celku populace studentů doktorského studia.

Rodinný stav

Převaha dotazovaných studentů jsou ženatí (či vdané) nebo žijí s partnerem či partnerkou (52,8 % z celkového počtu). Tento stav je ovlivněn vyšším věkem studentů doktorského studia, 55,7 % z celkového počtu je ve věku 26–30 let. Děti má pouze 12,3 %, z nich většina má již dvě děti (1 dítě má 3,8 % studentů, 2 děti má 7,6 % studentů, 0,9 % studentů má 3 děti). I toto procentuální vyjádření je dané vyšším věkovým složením respondentů.

Věk

Studenti doktorského studia tvoří největší skupinu ve věku 26–30 let (55,7 %), následuje skupina ve věku 24–25 let (26,4 %). Podíl studentů ve věku 31–36 let činí 9,4 %. Ne zcela zanedbatelnou věkovou skupinu tvoří studenti ve věku 49–63 let – 4,5 %. (Stav k 31. 10. 2004, zdroj: ÚIV)

Velikost trvalého bydliště a jeho vzdálenost od vysoké školy

Většina dotazovaných studentů (28,3 %) bydlí ve městě nad 100 000 obyvatel. Dále za sebou následují poměrně těsně tři skupiny: 18,9 % studentů bydlí ve městě o počtu 5000–20 000 obyvatel, 17,9 % jich bydlí v Praze a 16 % studujících bydlí v městě do 100 000 obyvatel.

Většina doktorandů bydlí v místě sídla vysoké školy (37,7 %), čtvrtina (25,5 %) do vzdálenosti 100 km, pětina ve vzdálenosti 101–200 km, ostatní ve vzdálenosti více než 200 km.

4. Okolnosti studia

Motivace studentů pro vstup na vysokou školu

Z faktorů, které ovlivňují absolventy magisterského studia při rozhodování zahájit doktorské studium, je

jistě nejvýraznější motivací rozvíjet svoji vzdělanost (58 %) a získat možnost dobré profesionální kariéry (35,8 %). Oba důvody zároveň mohou ukazovat zájem o další působení v oblasti výzkumu, resp. aplikovaného výzkumu. V souvislosti s možností kariérního postupu vystupuje také třetí významný důvod motivace: získat možnost dobře placeného zaměstnání (27,4 %). Minimální skupina dotázaných řeší zahájením doktorského studia otázku momentální nezaměstnanosti (3,8 %).

Forma studia

Největší skupinu tvoří studenti v prezenční formě studia (70,8 %). Zbývající část (29,2 %) tvoří studenti v kombinované formě studia. (Stav k 31. 10. 2004, zdroj: ÚIV)

Změna formy studia

Změnu formy studia realizovalo pouze 13,2 % dotázaných. Ve valné většině 11,3 % jde o změnu z prezenční formy studia na kombinovanou. Pouze 1,9 % respondentů zahájila studium kombinovanou formou, z níž přešla do prezenční.

Jako příčinu uvádí většina z těchto 13,2 % dotázaných špatný odhad míry studijních povinností (6,6 %), další skupina (3,8 %) uvádí, že vzhledem ke změně zaměstnání nebylo prezenční studium nadále možné. Rodinné důvody uvádí pouze 2,8 %.

Rok nástupu

Největší podíl respondentů – studentů doktorského studia – zahájil studium v roce 2004 (33 %) nebo v předchozím roce 2003 (27,4 %). 13,2 % dotázaných doktorandů vstoupilo do doktorského studia v roce 2001, 12,3 % v roce 2002. V roce 2005 začalo studium 1,9 % a stejný podíl respondentů zahájil studium v roce 1999.

Většina dotázaných – 74,5 % doktorandů – zahájila studium bezprostředně po ukončení magisterského studia, 12,3 % po 1–3 letech, 5,7 % po 4–10 letech. Pozoruhodná je zde skupina doktorandů (7,5 %), kteří začali své doktorské studium po více než 10 letech.

Vztah současného studia k poslednímu vystudovanému oboru

Většina dotázaných 62,3 % doktorandů studuje stejný obor jako v magisterském studiu, zhruba třetina (29,2 %) studuje příbuzný obor. Zcela jiný obor studuje pouze 8,5 % respondentů.

Hodnocení přijímacího řízení

Vzhledem k tomu, že přijímací řízení je u doktorského studia značně odlišné než u studia bakalářského a magisterského, jsou zřejmě odlišné i odpovědi na otázky, které byly záměrně volené, aby korespondovaly s dotazy pro studenty bakalářského a magisterského studia.

Jestliže valná většina dotázaných doktorandů hodnotila přijímací řízení z hlediska požadovaných znalostí jako spíše nenáročné (85,8 %), znamená to, že se musela jinak připravit na přijímací řízení. Většinou k přijímacímu řízení přichází uchazeč o doktorské studium s již připraveným projektem studia, který také předem konzultoval se svým potenciálním školitelem. Nebo je to vysoká škola, která vypíše velmi konkrétně zadaný projekt studia, na který vypíše konkurz. Uchazeč je tak dostatečně předem seznámen s velmi konkrétními podmínkami přijetí. U přijímacího řízení pak rozhoduje, jak uchazeč přesvědčí přijímací komisi o hloubce svých znalostí a schopnostech vést vlastní výzkum nebo se zapojit do týmu výzkumného projektu. Proto také dotázaní doktorandi (83 %) odpověděli, že přijímací řízení na nich spíše nevyžadovalo znalosti překračující jejich dosavadní odbornou činnost, ani se jim nezdálo být příliš administrativně náročné (zde jde dokonce o 96,2 % dotázaných).

Přerušení studia

Své studium přerušilo pouze 12,3 % dotázaných. Tato skutečnost zřejmě odpovídá charakteru vzorku respondentů, kde jde v 70,8 % o studující v prezenční formě studia, z nichž velká část působí na katedře jako lektor či asistent.

Z důvodů přerušení lze uvést na prvním místě důvody vycházející ze zaměstnání (6,6 % dotázaných), na druhém místě jde o rodinné důvody (4,7 % dotázaných).

Dosavadní průběh studia

Problémy studentů v průběhu studia

Na základě získaných dat můžeme problémy studentů doktorských studijních programů rozdělit do těchto skupin:

Problémy časté – nejpálčivější problémy jsou v nutnosti řešit nedostatek financí, skloubit příležitostně zaměstnání a studium a také řešit otázky související se složitým, zřejmě každodenním, dojížděním do školy i s bydlením.

Problémy občasné – do této kategorie spadají zejména typické problémy týkající se studia na vysoké škole, především při skládání zkoušek a zápočtů, obtíže se zvládnutím učiva v průběhu roku a rovněž různé osobní problémy.

Časté problémy studentů v průběhu studia

V této skupině je nejzávažněji pocíťován problém s nedostatkem financí (16 %), dále jde o nedostatečnou jazykovou připravenost (12,3 %), problémy související s přístupem školitele (10,4 %) a se zajišťováním potřebné literatury a dalších materiálů ke studiu (8,5 %).

Občasné problémy studentů v průběhu studia

Většina studentů se nejvíce vyjádřila v této skupině, která procentuálně dosahuje v některých odpovědích poměrně vysokého procenta. Odpovědi v této kategorii jsou obdobné jako u častých problémů. Hlavním problémem (58,5 % respondentů) jsou nedostatky se zajišťováním potřebné literatury a dalších materiálů ke studiu, dále je to nedostatek financí (55,7 % respondentů), nedostatečná jazyková připravenost (zastoupená 50 %), kvalita studijního programu 46,2 % a problémy související s přístupem školitele 37,7 %.

Shrnutí

Významným problémem se ukazuje nedostatek financí – je nutné si uvědomit, že značná část doktorandů v době studia již má nebo zakládá rodinu či trvalejší vztah s partnerem. Dalším důležitým a zároveň alarmujícím důvodem je nedostatečná jazyková připravenost doktorandů a kvalita studijního programu. Tento

Č L Á N K Y

poslední důvod je umocněn problémy souvisejícími s přístupem školitele.

Účast na studijní stáži

Studijní stáže se zúčastnilo 18,9 % respondentů. Z toho 14,2 % bylo na kratší studijní stáži, která nepřesahovala jeden semestr. Pouze 4,7 % doktorandů absolvovalo delší studijní pobyt v zahraničí.

Přitom 52,9 % dotázaných uvažuje o své účasti na zahraniční studijní stáži, většina z nich (40,6 % z celkového počtu dotázaných) však pouze o kratší formě nepřesahující jeden semestr. Tato skutečnost zřejmě koresponduje s tím, že velká část respondentů žije v rodinném či podobném svazku.

Finanční zajištění

Je jistě potěšujícím zjištěním, že většina dotázaných (35,8 %) uvádí jako formu svého finančního zajištění během studia odměny vyplácené z prostředků grantů, kterých se účastní jako jejich řešitelé či spoluřešitelé. Musíme si však uvědomit, že velkou skupinu (70,8 %) respondentů tvoří doktorandi v prezenčním studiu, kteří jsou přímo zapojeni do výzkumu své vysoké školy. Další, podobně významně početně zastoupenou formou finančního zajištění je mzda plynoucí ze zaměstnání na plný úvazek (29,2 %) nebo částečný úvazek (dokonce 50,9 %). Dalšími finančními zdroji je podpora od rodičů (17,9 %), partnera/partnerky (11,3 %). Státní sociální podpora finančně spoluzajišťuje 6,6 % respondentů, týž podíl je finančně zabezpečen formou stáže. Nejnižší podíl činí podpora zaměstnavatele – pouhých 2,8 % respondentů je tak finančně zajištěno. Poměrně velká část respondentů (19,8 %), svou formu finančního zajištění nespecifikovala.

Vliv studia na finanční situaci rodiny

Většina dotázaných studentů (56,6 %) nepovažuje náklady na své studium za vážný faktor působící komplikace rodinnému rozpočtu. Další početně významná skupina (27,4 %) považuje celkové náklady na studium za ještě únosné. Pouze 6,6 % respondentů uvádí, že náklady na studium značně zatěžují rozpočet rodiny. Tato skutečnost je zřejmě dána charakterem zkoumaného vzorku, z něhož pouze 12,3 % má děti.

Zaměstnání studentů v průběhu studia

Specifikem doktorského stupně studia bývá, že velká část studujících má již zajištěné zaměstnání. Tomu odpovídají i výsledky výzkumu: 56,5 % dotázaných doktorandů již má zaměstnání v oboru, 18,9 % má zaměstnání mimo obor. Pouze přibližně jedna čtvrtina respondentů nemá zaměstnání.

V souladu s charakterem zkoumaného vzorku, kde je 70,8 % studujících prezenční formy studia, je 31,1 % dotázaných zaměstnaných jako asistenti na vysokých školách. Další početně významnou skupinu tvoří doktorandi zaměstnaní ve výzkumu, jejich podíl činí 19,8 %. Z hlediska zhodnocení pilotního výzkumu je jistě zajímavý vysoký podíl 27,4 % zastoupený v kategorii jiné zaměstnání (vedle kategorií asistent na vysoké škole, učitel střední školy, vyšší odborné školy, výzkumník, zaměstnanec firmy). Je možné, že se jedná o oblast veřejné správy, která nebyla v dotazníku zahrnuta.

Na otázku, jak se zaměstnaným studentům daří skloubit studijní povinnosti s pracovními závazky, odpověděla třetina respondentů (30,2 %), že jim to nečiní problémy, další třetině (29,2 %) to však určité problémy přináší. 17 % respondentů musí s ohledem na své zaměstnání omezit studijní povinnosti. Zřejmě jde o část studentů, kteří z těchto důvodů přerušují studium nebo jej rozvolňují přechodem z prezenční na kombinovanou formu studia, jež je časově delší.

5. Názory studentů na budoucí uplatnění

V případě doktorandů se často jedná o studenty s již zajištěným zaměstnáním – 54 % doktorandů studovalo k 31. 10. 2004 (údaj ÚIV) v kombinované formě studia. Zkoumaný vzorek respondentů v předkládaném pilotním výzkumu zahrnuje 70,8 % tzv. interních doktorandů, tedy studentů prezenčního studia. Praxe je taková, že většina doktorandů studujících prezenčně vykonává funkci asistenta na vysoké škole a většina z této skupiny i na katedře, aspoň po nějaký čas, zůstává i po absoloriu. Tento fakt se samozřejmě odráží i na výsledcích výzkumu, kde 33 % dotázaných studentů již má zaměstnání. Nicméně povážlivý je v souvislosti s poměrem studujících v kombinované formě studia (29,2 %) údaj, že 51,9 % respondentů by si rádo našlo zaměstnání.

Výzkumné činnosti se chce po ukončení studia věnovat většina doktorandů: 39,6 % s určitostí, 40,6 % velmi pravděpodobně. Menší část doktorandů uvažuje o pedagogické praxi: 23,6 % s určitostí, 38,7 % velmi pravděpodobně. Je však nutné vzít v úvahu, že v těchto posledních procentech může být zahrnuta část (a možná značná) studentů uvažujících o kariéře na vysoké škole, kde jde také o výzkumnou činnost.

6. Účast žen v doktorském studiu

Činil-li v roce 2000 podíl studujících žen na VVŠ 46,4 % (při počtu 99 900 žen z celkového počtu 215 207 vysokoškolských studentů), pak v roce 2004 vzrostl tento podíl na 50,3 % (při počtu 150 094 žen z celkového počtu 298 196 vysokoškolských studentů). Obdobně stoupá i počet žen v doktorských studijních programech. Tento stav dokumentuje připojená tabulka:

	Studenti celkem					z toho ženy				
	celkem	prezenční studium		dist. a komb. studium		celkem	prezenční studium		dist. a komb. studium	
		celkem	doktorské	celkem	doktorské		celkem	doktorské	celkem	doktorské
Celkem 2000	215 207	177 137	7 502	38 070	10 217	99 900	81 985	2 624	17 915	3 672
Celkem 2001	228 635	186 270	8 085	42 365	11 251	108 574	88 383	2 811	20 191	4 168
Celkem 2002	248 756	199 610	9 000	49 146	12 092	120 181	96 311	3 125	23 870	4 482
Celkem 2004	298 196	231 420	11 539	66 776	13 489	150 094	116 813	4 141	33 281	5 109

VŠ – studenti podle formy a druhu studia – podle zřizovatele, skupiny studijních programů a studijních programů

Zdroj: *Statistická ročenka školství 2000/2001, 2001/2002, 2003/2004, Výkonové ukazatele. ÚIV, Praha.*

(Pozn.: Údaje za rok 2003 nejsou k dispozici: *Statistická ročenka školství 2003/2004, Výkonové ukazatele za rok 2003 neobsahuje list F2,2 VŠ studenti celkem, ženy, podle formy a druhu studia a podle skupin oborů a list F4,2 Vysoké školy – absolventi celkem, ženy, podle formy a druhu studia a podle skupin oborů*)

V této souvislosti je jistě zajímavé se podívat, jak se liší podíl doktorandek na celkovém počtu vysokoškolských studentů v jednotlivých skupinách oborů. Přehledně nám ukáže tento obraz tabulka na následující straně.

Jak je z tabulky patrné, nejvíce doktorandek studuje ve společenskovědních oborech, nejméně doktorandek studuje ve vojenských vědách.

Důvody nižší účasti žen v doktorském studiu

Podle názoru respondentů v předkládaném výzkumu (kde je mírná převaha mužů – 57,5 % z celkového počtu, která odpovídá zastoupení mužů a žen v celku populace studentů doktorského studia) je nižší účast žen v doktorském studiu způsobena následujícími důvody (uvedené podle míry odpovědí od častější po méně častou):

- ženy se musejí či chtějí věnovat mateřským povinnostem – 31,1 % respondentů,
- mají obecně nižší ambice než muži – 14,2 % respondentů,

- absolvování studia ženám obecně nepomůže ve finančním postupu – 12,3 % respondentů,
- vyšší studijní nasazení ženy omezuje – 8,5 %,
- ženy mají pocit svého podceňování ze strany učitelů – 8,5 %,
- ženy mají větší obavu z neúspěchu než muži – 5,7 %.

Uvedená čísla mnohde ještě zvýrazní, uvedeme-li pro kontrolu odpovědi uvádějící tyto důvody jako částečně platné (odpověď: „částečně ano“). V této kategorii odpovědi také odpovědělo nejvíce respondentů.

- ženy se musejí či chtějí věnovat mateřským povinnostem – 55,7 % respondentů,
- absolvování studia ženám obecně nepomůže ve finančním postupu – 42,5 % respondentů,

Č L Á N K Y

rok	skupiny studijních programů	Studenti celkem					z toho ženy				
		celkem	prezenční studium		dist. a komb. studium		celkem	prezenční studium		dist. a komb. studium	
			celkem	doktor.	celkem	doktor.		celkem	doktor.	celkem	doktor.
2000	Přírodní vědy a nauky	16 782	14 657	1 922	2 125	1 576	6 234	5 542	761	692	580
2001	Přírodní vědy a nauky	18 417	16 079	2 047	2 338	1 703	6 959	6 174	832	785	653
2002	Přírodní vědy a nauky	20 630	17 857	2 324	2 773	1 981	7 875	6 931	967	944	781
2004	Přírodní vědy a nauky	24 081	20 676	2 687	3 405	1 950	9 420	8 289	1 187	1 131	811
2000	Technické vědy a nauky	60 385	52 391	3 003	7 994	2 948	12 559	11 057	641	1 502	559
2001	Technické vědy a nauky	63 364	54 501	3 141	8 863	3 235	13 517	11 768	637	1 749	686
2002	Technické vědy a nauky	66 509	56 647	3 578	9 862	3 440	14 105	12 125	713	1 980	746
2004	Technické vědy a nauky	76 036	62 996	4 491	13 040	3 959	16 993	14 233	894	2 760	906
2000	Zeměd.-les., veter. vědy	8 183	6 846	406	1 337	431	4 011	3 503	166	508	127
2001	Zeměd.-les., veter. vědy	8 586	7 082	481	1 504	462	4 335	3 755	195	580	146
2002	Zeměd.-les., veter. vědy	9 277	7 605	540	1 672	478	4 832	4 155	218	677	169
2004	Zeměd.-les., veter. vědy	11 130	8 911	696	2 219	520	5 997	5 014	314	983	204
2000	Zdrav., lékař. a farm. vědy	15 766	13 464	570	2 302	1 116	10 077	8 560	300	1 517	436
2001	Zdrav., lékař. a farm. vědy	16 743	14 012	613	2 731	1 310	10 885	9 087	311	1 798	501
2002	Zdrav., lékař. a farm. vědy	17 905	14 982	579	2 923	1 360	11 937	9 993	313	1 944	513
2004	Zdrav., lékař. a farm. vědy	21 591	18 023	845	3 568	1 807	14 959	12 617	456	2 342	718
2000	Společ. vědy, nauky, služby	108 153	84 810	1 467	23 343	3 843	64 060	50 757	692	13 303	1 838
2001	Společ. vědy, nauky, služby	115 371	89 457	1 650	25 914	4 693	69 767	54 930	761	14 837	2 028
2002	Společ. vědy, nauky, služby	128 369	97 606	1 828	30 763	4 445	78 354	60 527	848	17 827	2 108
2004	Společ. vědy, nauky, služby	158 832	115 115	2 585	43 237	4 886	98 832	73 442	1 168	25 390	2 286
2000	Vědy, nauky o kult., umění	5 110	4 507	125	603	235	2 798	2 469	64	329	130
2001	Vědy, nauky o kult., umění	5 409	4 705	143	704	280	2 941	2 553	74	388	151
2002	Vědy, nauky o kult., umění	5 399	4 605	140	794	298	2 951	2 511	66	440	161
2004	Vědy, nauky o kult., umění	6 692	5 556	232	1 136	343	3 824	3 178	122	646	182
2000	Vojenské vědy	828	462	9	366	68	161	97	-	64	2
2001	Vojenské vědy	745	434	10	311	68	170	116	1	54	3
2002	Vojenské vědy	667	308	11	359	90	127	69	-	58	4
2004	Vojenské vědy	314	143	3	171	24	69	40	-	29	2

- I mají obecně nižší ambice než muži – 38,7 % respondentů,
- I ženy mají pocit svého podceňování ze strany učitelů – 30,2 %,
- I vyšší studijní nasazení ženy omezuje – 22,6 %,
- I ženy mají větší obavu z neúspěchu než muži – 18,9 %.

Je patrné, že respondenti uváděli více než jeden důvod, tak jak to i ve skutečnosti bývá. Je zřejmé, že v případě nejistoty raději svůj názor deklarují také jako ne-definitivní.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že předložený výzkum orientovaný na sociálně-ekonomickou situaci doktorandů českých veřejných vysokých škol, jejich názory na motivaci ke studiu, kvalitu výuky, připravenost pro budoucí povolání splnil svůj účel jako pilotní sonda do problematiky doktorského studia. Specifičnost doktorského studia se nejvíce projevila při sestavování dotazníku pro doktorandy.

Pilotní sonda sledovala podíl absolventek vysokých škol zařazených do doktorského studia. Výzkum zmapoval počty přijatých doktorandek na vysokých školách, částečně jako pilotní sonda zahrnul jejich názory a postavení v průběhu studia.